

Σύνοψη της έκθεσης

Το Όραμα για την Ευρώπη του 2040

Οι συμμετέχοντες στο πρώτο συνέδριο «Ευρώπη 2040» συζήτησαν το συλλογικό πεπρωμένο των Ευρωπαίων, το οποίο διακυβεύεται σε έναν ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο. Αφού άκουσαν ηγέτες από τον εξωευρωπαϊκό κόσμο με ιδιαίτερες απόψεις, επιδίωξαν να προσδιορίσουν ποια θα μπορούσαν να είναι τα νέα ευρωπαϊκά δημόσια αγαθά του αύριο, καθώς και τους τρόπους και τα μέσα για την παραγωγή τους. Στόχος ήταν να σχεδιάσουν την Ευρωπαϊκή Ένωση που χρειαζόμαστε βραχυπρόθεσμα και μέχρι το 2040.

Στη βάση των ανωτέρω, δεσμεύονται για μια πολύ ισχυρότερη προώθηση των κοινών συμφερόντων, των κοινών αξιών και της ενότητας από τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και προτείνουν εστίαση σε τέσσερις τομείς οι οποίοι, για μεγάλο χρονικό διάστημα, δεν βρίσκονταν στο επίκεντρο των ευρωπαϊκών προτεραιοτήτων, αλλά θα πρέπει τώρα να συγκροτούν τη στρατηγική ατζέντα: γεωπολιτική, επιστήμη και τεχνολογία, αναπτυξιακό μοντέλο και δημοκρατία. Καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι αυτοί οι τέσσερις τομείς, οι οποίοι είναι όλο και περισσότερο αλληλένδετοι, απαιτούν μια ριζικά νέα προσέγγιση και πολύ υψηλότερες φιλοδοξίες το συντομότερο δυνατό, εάν η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θέλουν να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προσδοκίες των πολιτών τους. Στο πλαίσιο αυτό, προσδιορίζουν δεκαεπτά θεμελιώδη ζητήματα που οι Ευρωπαίοι πρέπει να αντιμετωπίσουν από τώρα για να προετοιμάσουν ένα συλλογικά θετικό μέλλον, τα οποία αναπτύσσονται στην παρούσα έκθεση.

Γενικότερα, επιμένουν στην εκτίμηση ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να αλλάξει νοοτροπία για να εδραιώσει τη θέση της ως μιας παγκόσμιας, βιώσιμης και υπεύθυνης δύναμης για τους πολίτες, εξοπλισμένης με σημαντικά ενισχυμένες δυνατότητες λήψης και εκτέλεσης αποφάσεων. Όλα αυτά απαιτούν στην πράξη αλλαγές στις συνθήκες και αυξήσεις στον προϋπολογισμό.

Αυτή η θεμελιώδης μετάλλαξη μπορεί να συμβεί μόνο εάν οι πολίτες είναι στο πλευρό της και αισθάνονται μέρος αυτής της δημοκρατικής περιπέτειας.

1. Συγκρότηση μιας γεωπολιτικής δύναμης

Ο πόλεμος επέστρεψε στην άμεση γειτονιά μας, με τη μεταψυχροπολεμική τάξη πραγμάτων να ανήκει στο παρελθόν. Η Ρωσία αποτελεί άμεση απειλή, ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες, ο κυριότερος σύμμαχος και προστάτης της Ευρώπης, ενδέχεται να αποσυρθούν και πάλι, τη στιγμή που η Κίνα σκοπεύει να εγκαθιδρύσει τη δική της τάξη πραγμάτων. Για να επιβιώσει σε ένα τέτοιο πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να εφαρμόσει έναν τολμηρό και συνεχή μελλοντικό στρατηγικό σχεδιασμό που θα προσδώσει στην ΕΕ και στα κράτη μέλη της την ικανότητα καλύτερων προβλέψεων. Κάτι τέτοιο απαιτεί την ανάπτυξη μιας κοινής κατανόησης των μελλοντικών

προκλήσεων και ενός κοινού οράματος για το επιθυμητό μέλλον. Η υιοθέτηση αυτής της προσέγγισης θα επιτρέψει στην ΕΕ να πάψει να θεωρεί τον εαυτό της ως έναν παίκτη εγκλωβισμένο μεταξύ υπερδυνάμεων. Αντίθετα, η ΕΕ πρέπει να επιβεβαιώσει γρήγορα τη θέση της ως συστημική και υπεύθυνη δύναμη, κάτι που θα αποτελούσε μια επαναστατική στροφή για τα κράτη μέλη και τους πολίτες της.

Η εξαγωγή της Pax Europaea και της ευημερίας στις λιγότερο πολιτικά σταθερές και οικονομικά ανεπτυγμένες περιοχές της ευρωπαϊκής ηπείρου αποτελεί μια κρίσιμη επένδυση στη συλλογική ασφάλεια και στη δημοκρατία. Ωστόσο, αυτό δεν μπορεί να αποτελέσει παρά το πρώτο μόνο βήμα σε μια ευέλικτη και σταδιακή διαδικασία που θα οδηγήσει σε μια διευρυμένη ΕΕ ως κατασκευή πολλαπλών χρήσεων, στην οποία οι χώρες ακολουθούν βασικές πολιτικές δεσμεύσεις (ιδίως τις τέσσερις ελευθερίες και τις δημοκρατικές πρακτικές), ενώ παράλληλα συμμετέχουν σε μια πιο ad hoc πολιτική συνεργασία (π.χ. στους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας). Οι μελλοντικές διευρύνσεις θα πρέπει όχι μόνο να παρέχουν στα νέα μέλη την ευκαιρία να ενσωματώσουν το κεκτημένο της ΕΕ, αλλά και να επιταχύνουν τον μετασχηματισμό τους σε σύγχρονα, λειτουργικά κράτη και κοινωνίες, αποφεύγοντας έτσι την επανάληψη των λαθών της προηγούμενης διαδικασίας διεύρυνσης.

Η εξισορρόπηση μεταξύ δημογραφίας και μετανάστευσης αποτελεί μείζονα πρόκληση καθώς η Ευρώπη γερνάει και ο πληθυσμός της πρόκειται να συρρικνωθεί. Η μετανάστευση είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της ανάπτυξης, δεδομένων των μειωμένων ποσοστών γεννήσεων, με μια σταθερή εισροή μεταναστών να είναι απαραίτητη για την υποστήριξη του εργατικού δυναμικού και των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης της ΕΕ, ενώ παράλληλα απαιτεί κατάλληλη ρύθμιση από τις ευρωπαϊκές υπηρεσίες και αποτελεσματικά μέτρα ένταξης. Από την άποψη αυτή, η μετανάστευση, η ένταξη και οι οικονομικές πολιτικές θα πρέπει να σχεδιάζονται από κοινού και όχι σε στεγανά, όπως συμβαίνει σήμερα. Ωστόσο, οι μεταναστευτικές ροές θα πρέπει να ρυθμίζονται.

Η δημιουργία ενός ισχυρού ευρωπαϊκού πυλώνα άμυνας στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ αποτελεί βασική προτεραιότητα για τους Ευρωπαίους και ζήτημα συλλογικής επιβίωσης. Η ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής αμυντικής δύναμης, μέσω στενότερης συνεργασίας μεταξύ των στρατών μας, που θα βασίζεται πρωτίστως σε μια ενισχυμένη κοινή στρατηγική κουλτούρα και σχεδιασμό, θα πρέπει να συνοδεύεται από σαφή και ξεκάθαρη υποστήριξη στην οικοδόμηση ευρωπαϊκών πολυεθνικών αμυντικών βιομηχανιών. Η στήριξη αυτή θα πρέπει να βασίζεται σε ευρωπαϊκά αμυντικά ταμεία και προγράμματα, καθώς και σε κοινές πολιτικές προμηθειών. Η ικανότητα ανάπτυξης προηγμένων νέων τεχνολογιών θα διευκολυνθεί από τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής «Υπηρεσίας Έρευνας Προηγμένων Αμυντικών Προγραμμάτων» (DARPA).

Είναι γεγονός ότι η στρατηγική αντιπαλότητα έχει καταστεί βασικό χαρακτηριστικό του κόσμου στον οποίο ζούμε σήμερα. Ωστόσο, οι ανοικτές οικονομίες της Ευρώπης σε συνδυασμό με την ισχυρή κληρονομιά της συνεργασίας και της οικοδόμησης συναίνεσης θα πρέπει να την καταστήσουν ισχυρό υπερασπιστή μιας ανανεωμένης πολυμέρειας τέταρτης γενιάς. Αυτή η πολυμέρεια θα πρέπει να βασίζεται σε αναζωογονημένους παγκόσμιους θεσμούς, κοινούς κανόνες και στόχους (ειδικά για την κλιματική αλλαγή, την υγεία και την τεχνητή νοημοσύνη). Παράλληλα, οι Ευρωπαίοι πρέπει να βρουν τη θέση τους ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Κίνα: λαμβάνοντας υπόψη τις αξίες, τα συμφέροντα και τις συμμαχίες τους, πρέπει να αναπτύξουν τους

δικούς τους στρατηγικούς στόχους, διαφοροποιώντας παράλληλα τα δίκτυα φιλίας τους σε έναν πιο πολυπολικό κόσμο.

Για να εισακούγεται όσο το δυνατόν περισσότερο από τους εταίρους και τους αντιπάλους της και για να είναι σε θέση να επηρεάζει σε βάθος τους κανόνες του παγκόσμιου παιχνιδιού, η ΕΕ πρέπει επίσης να ανακτήσει την επιστημονική και τεχνολογική πρωτοκαθεδρία.

2. Συγκρότηση μιας επιστημονικής και τεχνολογικής δύναμης

Για να διατηρήσει και να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά της στον τομέα της μεταποίησης, η Ευρώπη πρέπει επειγόντως να εφαρμόσει ένα σχέδιο προηγμένης μεταποίησης σε ολόκληρη την ΕΕ, ώστε να επιτρέψει την ταχύτερη και μεγαλύτερη ανάπτυξη των υφιστάμενων βασικών τεχνολογιών, όπως αποφάσισαν να κάνουν οι ΗΠΑ και η Κίνα πριν από μια δεκαετία.

Ωστόσο, για να οικοδομήσει την αυριανή ηγετική της θέση στην επιστήμη και την τεχνολογία, να αποδείξει τον αντίκτυπο της επιστήμης στους πολίτες, να ανακτήσει τη στρατηγική της αυτονομία και να ενισχύσει την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητά της, η Ευρώπη πρέπει να αξιοποιήσει αποτελεσματικά το μέγεθός της. Ως εκ τούτου, πρέπει να επιταχύνει ριζικά την υλοποίηση μιας πραγματικής και λειτουργικής ολοκληρωμένης ενιαίας αγοράς για την επιστήμη και την τεχνολογία. Η ενιαία αγορά θα πρέπει να επεκταθεί γρήγορα σε όλους τους στρατηγικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρηματικών κεφαλαίων, της τεχνολογίας, της ψηφιακής τεχνολογίας, της άμυνας, της υγείας και άλλων τομέων με προοπτική για το μέλλον. Η επέκταση αυτή πρέπει να διευκολυνθεί από έναν ευρωπαϊκό κώδικα επιχειρηματικού δικαίου και από την άρση των γραφειοκρατικών εμποδίων. Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρξουν ενισχυμένες και έξυπνες δυνατότητες χρηματοδότησης (μεταξύ άλλων μέσω ενός Ευρωπαϊκού Επενδυτικού Ταμείου) και φιλόδοξες πολυεθνικές πολιτικές δημόσιων συμβάσεων, εστιάζοντας σε τομείς που θεωρούνται πολύ ριψοκίνδυνοι για τον ιδιωτικό τομέα, χωρίς να παραμελείται η κοινωνική διάσταση. Μια τέτοια ολοκληρωμένη αγορά θα παρέχει το απαιτούμενο μέγεθος για μεγάλες νέες πατέντες και θα επιτρέψει στις καινοτόμες εταιρείες να προβάλλονται ως ευρωπαϊκές από την αρχή. Σε συνδυασμό με σημαντικές ικανότητες πρόβλεψης, αυτή η ολοκληρωμένη ενιαία αγορά θα δώσει στους Ευρωπαίους τη δυνατότητα να αναλάβουν με επιτυχία μεγάλα στοιχήματα και να καθορίσουν την ατζέντα της επιστήμης και της τεχνολογίας για το μέλλον.

Αναφορικά με τη μεθοδολογία, η Ευρώπη πρέπει να προωθήσει μια «προσέγγιση συνέχειας» από την έρευνα έως την ανάπτυξη, καταρρίπτοντας έτσι τα υφιστάμενα στεγανά μεταξύ των πολιτικών Έρευνας και Ανάπτυξης και της βιομηχανικής πολιτικής. Αυτή η συνέχεια στη δημόσια πολιτική θα διασφαλίσει αυξημένο συντονισμό των εξελίξεων στην Έρευνα και την Ανάπτυξη, την καινοτομία, τις δεξιότητες, τις βιομηχανίες και τις υπηρεσίες, ενώ ο αντίκτυπός της θα μεγιστοποιηθεί με την επίτευξη της ενιαίας αγοράς.

Μετά την υστέρηση στην ψηφιακή ανάπτυξη, η κβαντική και η τεχνητή νοημοσύνη αποτελούν σημαντικές ευκαιρίες. Ωστόσο, η Ευρώπη δεν μπορεί να περιοριστεί στην έξυπνη ρύθμιση αυτών των τομέων. Χρειάζονται μεγαλεπήβολα έργα και δημόσιες δράσεις για να μπορέσουν οι εγχώριες λύσεις να αποκτήσουν προτεραιότητα και να προσελκύσουν την υποστήριξη των πολιτών σε μια επιλογή θεμάτων με τεράστιο κοινωνικό και στρατηγικό αντίκτυπο. Το γεγονός ότι οι εθνικές και

δημόσιες αρχές έχουν εντοπίσει πολύ πιο γρήγορα τις ευκαιρίες, έχουν υποστηρίξει τις νεοφυείς επιχειρήσεις και έχουν επενδύσει επαρκώς είναι ελπιδοφόρο. Το ίδιο πρέπει να κάνει και η ΕΕ. Η ανάπτυξη τομεακών συστημικών πλατφορμών πρέπει να αξιοποιήσει το δυναμικό της Τεχνητής Νοημοσύνης προς όφελος της ευρωπαϊκής οικονομίας και κοινωνίας, δημιουργώντας μαζικά θέσεις εργασίας υψηλής προστιθέμενης αξίας και εξασφαλίζοντας τις θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την τεχνολογική μας κυριαρχία, η οποία ανοίγει τον δρόμο για τη βιώσιμη οικονομική και δημοκρατική μας κυριαρχία.

Η Ευρώπη πρέπει να συνδυάσει το προβάδισμά της στην οικοδόμηση μιας οικονομίας χαμηλών εκπομπών άνθρακα με τεχνολογικά εργαλεία και κοινωνικά μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων της μετάβασης στη ζωή των πολιτών. Αυτή η ευθυγράμμιση θα δημιουργήσει περισσότερες θέσεις εργασίας και ευκαιρίες μέσω συστημικών δημόσιων πολιτικών που ευνοούν την ταχεία ανάπτυξη των νέων δεξιοτήτων που απαιτούνται για την πράσινη μετάβαση, την παραγωγή τεχνολογιών Made in Europe που ενσωματώνουν τις ευρωπαϊκές αξίες, καθώς και συντονισμένα και κατάλληλα κλιμακούμενα σχέδια ανάπτυξης καινοτομίας σε αυτούς τους τομείς. Οι τρέχουσες επιστημονικές και τεχνολογικές επαναστάσεις επιτρέπουν στους Ευρωπαίους να σχεδιάσουν ένα αποτελεσματικότερο και αποδοτικότερο σύστημα υγείας επόμενης γενιάς που θα παρέχει βελτιωμένη πρόληψη, διάγνωση, πρόγνωση και παρακολούθηση για όλους τους ασθενείς. Αυτό θα δώσει τη δυνατότητα στους πολίτες να διαχειρίζονται το κεφάλαιο της υγείας τους με καλύτερες εξατομικευμένες θεραπείες, ενώ παράλληλα θα ενισχύσει τις δυνατότητες βιομηχανικής και κλινικής καινοτομίας. Αποτελεί επίσης προϋπόθεση επιβίωσης των συστημάτων υγείας μας.

Συνολικά, για να ανακτήσει η ΕΕ την ηγετική της θέση στην επιστήμη και στην τεχνολογία, χρειάζεται μια ειδική πολιτική για την ανάπτυξη και τη διατήρηση των δικών της επιστημόνων και την προσέλκυση των καλύτερων επιστημόνων του κόσμου.

3. Συγκρότηση ενός δίκαιου αναπτυξιακού μοντέλου χωρίς αποκλεισμούς

Οι Ευρωπαίοι αντιμετωπίζουν πιεστικές κοινές προκλήσεις στους τομείς της άμυνας, της φυσικής ασφάλειας, της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο, της προστασίας του περιβάλλοντος, της ενέργειας, της γεωργίας, της ψηφιακής τεχνολογίας, της υγείας, της κοινωνικής πρόνοιας και του πολιτισμού. Οι προκλήσεις αυτές απαιτούν την ανάπτυξη νέων κοινών αρμοδιοτήτων μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών της. Πρέπει να προωθήσουμε ένα «ευρωπαϊκό αναπτυξιακό μοντέλο» και να παράσχουμε νέα ευρωπαϊκά δημόσια αγαθά γεφυρώνοντας το υφιστάμενο χάσμα μεταξύ των συνεχώς αυξανόμενων προσδοκιών των πολιτών και των διαρθρωτικά ανεπαρκών νομικών, πολιτικών και οικονομικών μέσων που μπορούν να κινητοποιηθούν σε εθνικό επίπεδο για την επίτευξη φιλόδοξων στρατηγικών στόχων σε όλους αυτούς τους τομείς. Το χάσμα αυτό τρέφει τον λαϊκισμό και τον πειρασμό της ομφαλοσκοπησης. Το «Ευρωπαϊκό Αναπτυξιακό Μοντέλο» δεν συνεπάγεται τον περιορισμό της οικονομικής ανάπτυξης, αλλά μάλλον την επιδίωξη μιας πιο συμπεριληπτικής πορείας προς τα εμπρός που θα παραμένει ανταγωνιστική.

Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να διατηρήσουν τον στόχο τους για μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα κατά 90% έως το 2040 και να καταρτίσουν πιο ακριβή και φιλόδοξα

«σχέδια απαλλαγής από τον άνθρακα» για όλους τους τομείς (μεταφορές, γεωργία, στέγαση, ενέργεια κλπ.). Η προσπάθεια αυτή θα είναι σημαντικά πιο απαιτητική από τους στόχους του 2030. Για να πετύχει, μια τέτοια διαδικασία χρειάζεται μια ριζικά νέα προσέγγιση «από κάτω προς τα πάνω» και χωρίς αποκλεισμούς, στην οποία θα συμμετέχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς και θα αναπτύσσεται το αίσθημα της ευθύνης. Η αναθεωρημένη Πράσινη Συμφωνία θα πρέπει επίσης να συντονιστεί με τον κοινωνικό πυλώνα, ώστε να συμμετάσχουν όλοι οι πολίτες στην τεράστια προσπάθεια που απαιτείται για την επίτευξη των στόχων.

Εκτός από τις ρυθμιστικές προσπάθειες στον ψηφιακό τομέα, οι Ευρωπαίοι πρέπει να εφαρμόσουν μια στρατηγική ψηφιακής υποδομής σε επίπεδο ΕΕ, δημιουργώντας νέες πλατφόρμες ευθυγραμμισμένες με τις προτιμήσεις τους, ικανές να παρέχουν ή να υποστηρίζουν την παροχή νέων δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών για τους πολίτες.

Η ανάπτυξη των δικαιωμάτων των Ευρωπαίων πολιτών και των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στις γηράσκουσες κοινωνίες μας θα πρέπει να οδηγήσει σε μαζικές επενδύσεις σε «δραστηριότητες φροντίδας» ως νέα συνιστώσα του ευρωπαϊκού κοινωνικού πυλώνα.

Θα πρέπει να δημιουργηθούν ευρωπαϊκές πλατφόρμες δημόσιων συμβάσεων για την από κοινού αγορά εμβολίων, ιατρικών διαγνωστικών, φυσικού αερίου και κρίσιμων πρώτων υλών. Οι Ευρωπαίοι θα πρέπει επίσης να χρηματοδοτήσουν μια νέα γενιά διευρωπαϊκών δικτύων, ιδίως ένα ευρωπαϊκό δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας που θα μεγιστοποιεί τη χρήση όλων των διαθέσιμων πηγών ενέργειας με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, υποστηριζόμενο από ένα βιώσιμο θεμέλιο ελεγχόμενων επιλογών ισχύος. Αυτό θα πρέπει να συμβαδίζει με ένα ευρωπαϊκό δίκτυο εμπορευματικών σιδηροδρόμων, μια ευρωπαϊκή δημόσια ψηφιακή υποδομή που θα επιτρέπει καλύτερη πρόσβαση στην υγεία και στην εκπαίδευση και ευρωπαϊκές υπηρεσίες ψηφιακού νέφους (Cloud) για τις ΜμΕ, μεταξύ άλλων.

Απαιτούνται επίσης σημαντικά μεγαλύτερες αυξήσεις στις ευρωπαϊκές δαπάνες και επενδύσεις πέραν των αυστηρών ορίων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Αυτό περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ένα μόνιμο «σύστημα ανασφάλισης έναντι της ανεργίας» που χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, βασιζόμενο στην εμπειρία της «Στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης» (SURE) κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, και ένα «Ευρωπαϊκό Επενδυτικό Ταμείο» που θα προωθεί μεταξύ άλλων την περιβαλλοντική και ψηφιακή μετάβαση και την ανάπτυξη πολυεθνικών αμυντικών βιομηχανιών. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, οι προϋπολογισμοί της ΕΕ και των κρατών μελών θα πρέπει να χρηματοδοτηθούν από νέες πηγές εσόδων, πέραν της εργασίας και της κατανάλωσης, με τη φορολόγηση άλλων πηγών προστιθέμενης αξίας (ιδίως στον ψηφιακό τομέα) και ενός ευρέος φάσματος εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Η έκδοση ευρωπαϊκών ομολόγων από ένα ευρωπαϊκό ταμείο πρέπει να γίνει μια τακτική επιλογή και όχι μια μεμονωμένη εξαίρεση, εξυπηρετώντας ένα μαζικό «επενδυτικό σχέδιο της ΕΕ για τον επόμενο αιώνα».

4. Συγκρότηση μιας δημοκρατικής δύναμης

Η πολυπόθητη ενίσχυση των εξουσιών της ΕΕ πρέπει να στηριχθεί στην αυξημένη εμπλοκή και τη συνεχή άμεση συμμετοχή των πολιτών της στη λειτουργία της, μαζί με την επανεκκίνηση των δημοκρατικών μηχανισμών τόσο σε (υπο)εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ΕΕ θα πρέπει να τοποθετηθεί ως πρωταγωνιστής στην προώθηση της δημοκρατίας με επίκεντρο τον πολίτη.

Η δημοκρατία βασίζεται σε μια ενημερωμένη κοινωνία εξοπλισμένη με ισχυρές δεξιότητες και μηχανισμούς κριτικής σκέψης. Οι Ευρωπαίοι θα πρέπει να εγγυώνται την ουσιαστική ανεξαρτησία και τον πλουραλισμό των μέσων ενημέρωσης, καθώς και την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη της ΕΕ και στις υποψήφιες χώρες. Θα πρέπει να υπάρξει αποτελεσματική και σε βάθος ρύθμιση των κοινωνικών πλατφορμών και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, σε συνδυασμό με συνεχείς προσπάθειες για την καταπολέμηση επιθετικών εκστρατειών παραπληροφόρησης. Εκτός από τον γραμματισμό στα μέσα ενημέρωσης, ο γραμματισμός στην πληροφόρηση θα πρέπει να διδάσκεται σε όλους τους Ευρωπαίους πολίτες από το νηπιαγωγείο και έπειτα. Η ευρωπαϊκή εκπαίδευση του πολίτη, οι ανθρωπιστικές επιστήμες και τα μαθήματα STEM (θετικές επιστήμες, τεχνολογία, μηχανική και μαθηματικά) θα πρέπει να είναι προσβάσιμα σε όλους τους πολίτες καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, γεγονός που διευκολύνεται ιδίως, αλλά όχι μόνο, από μια πραγματική ευρωπαϊκή στρατηγική για τις ανθρωπιστικές επιστήμες και τα STEM. Οι Ευρωπαίοι πρέπει να αισθάνονται άνετα με τις επιστήμες και τις τεχνολογίες για να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους, να διευρύνουν τις κοινωνικές και επαγγελματικές τους προοπτικές και να πλοηγηθούν σε μια κοινωνία που ολοένα και περισσότερο καθοδηγείται από την τεχνολογία. Θα πρέπει επίσης να δρομολογηθεί ένα «πρόγραμμα εκλαϊκευμένης εκπαίδευσης της ΕΕ» αφιερωμένο στις «ευρωπαϊκές υποθέσεις», ώστε να καταστεί δυνατή η ευρύτερη κατανόηση του νοήματος και του σκοπού της ΕΕ.

Οι Ευρωπαίοι θα πρέπει επίσης να ανανεώσουν τη δημοκρατική τους ζωή με καλύτερη ενσωμάτωση και επέκταση της αντιπροσωπευτικής και συμμετοχικής δημοκρατίας. Ειδικότερα, θα πρέπει να αξιοποιήσουν επιτροπές και συνέδρια πολιτών τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, παρέχοντας έτσι συμμετοχικές εμπειρίες σε όλους τους πολίτες της ΕΕ. Οι επερχόμενες τεχνολογικές εξελίξεις, συμπεριλαμβανομένης της προόδου που σημειώνεται στον τομέα των αυτοματοποιημένων μεταφράσεων, θα μπορούσαν να οδηγήσουν, έως το 2040, σε έναν πολυεθνικό, πολύγλωσσο δημοκρατικό δημόσιο χώρο, ο οποίος θα επιτρέπει στους πολίτες να ενημερώνονται, να συζητούν, να συμβάλλουν στον προβληματισμό για το μέλλον της Ευρώπης και να ερωτώνται για ευρωπαϊκά θέματα διασυνοριακά στη δική τους γλώσσα. Ένας τέτοιος διεθνής, πολύγλωσσος συμμετοχικός δημόσιος χώρος θα πρέπει επίσης να καταστεί δυνατός μέσω της χρηματοδότησης μιας «πλατφόρμας δημόσιου χώρου της ΕΕ», που θα παρέχει ορατότητα σε επαγγελματικού επιπέδου μέσα ενημέρωσης και σε κορυφαίους φορείς των κοινωνικών δικτύων πολιτών. Οι άμεσες ανθρώπινες ανταλλαγές και συζητήσεις, ωστόσο, παραμένουν το κλειδί για την ανάπτυξη της έννοιας του Ευρωπαίου πολίτη. Τα ευρωπαϊκά σχολεία θα πρέπει να προσφέρουν δίγλωσση εκπαίδευση από την πρώτη τάξη και τα προγράμματα κινητικότητας των νέων θα πρέπει να επεκταθούν και να καταστούν προσιτά σε όλα τα τμήματα της κοινωνίας, ξεκινώντας με ένα πρόγραμμα Erasmus για μαθητές γυμνασίου. Κατά συνέπεια, οι Ευρωπαίοι πολίτες θα πρέπει να έχουν την ευχέρεια να συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή πολιτική, οικονομική, κοινωνική, επιστημονική και πολιτιστική ζωή.

Για να επιτύχει η σύνδεση με τους πολίτες, είναι επιτακτική ανάγκη να επεκτείνει η ΕΕ την εμβέλειά της πέρα από το έθνος-κράτος στο υποεθνικό επίπεδο. Η ανάπτυξη ενός γνήσιου ευρωπαϊκού πολιτικού δημόσιου χώρου απαιτεί από τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα να ανοίξουν τις διαδικασίες για άμεση εγγραφή μελών και να δραστηριοποιηθούν πιο ενεργά ως ζωτικός σύνδεσμος μεταξύ των πολιτών και του πολιτικού συστήματος. Ταυτόχρονα, απαιτούνται προσπάθειες για την προώθηση πιο νομιμοποιημένων και αποτελεσματικών θεσμών και συστημάτων λήψης αποφάσεων στην ΕΕ, ώστε να ενισχυθεί η συμμετοχή των πολιτών και να προετοιμαστεί η προσχώρηση νέων κρατών μελών. Αυτό απαιτεί την επέκταση της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο της ΕΕ.

Ήρθε ο καιρός για δράση. Άλλωστε, «Το Αύριο είναι Σήμερα».